

طراحی فونت به روایت دو طراح

■ کامران انصاری / شهاب سیاوش

Font design: A story told by two designers

Kamran Ansari/
Shahab Siavash

کامران انصاری

■ کمی درباره خودتان و کار گرافیک بگویید و اینکه چگونه به سمت طراحی حروف کشیده شدید؟

□ فارغ التحصیل رشته فیزیک دانشگاه تهران هستم که در زمینه تحصیلی خود فعالیتی نداشته‌ام بلکه از همان زمان با کامپیوتر و برنامه‌های مختلف کامپیوتری کار می‌کردم. در سال ۱۳۷۰ در موسسه انتشارات المهدی، با عنوان مسئول و سرپرست نشر الکترونیکی مشغول به کار شدم و در سال ۷۲ با شرکت سینا که در آن موقع نرم افزار زرنگار را راه انداخته بود شروع به همکاری نمودم. کار در شرکت سینا کمک بسیار زیادی به من کرد که به سمت طراحی حروف کشیده شوم. این همکاری تا سال ۷۸ ادامه داشت. بعد از آن به صورت انفرادی کار طراحی فونت را ادامه دادم.

■ به نظر شما چه شیوه‌هایی برای طراحی حروف وجود دارد؟

□ اساس یک فونت بر مبنای حروف فارسی، لاتین یا موارد دیگر شکل می‌گیرد، اما شیوه من به طور مثال در فونت ارشیا به این شکل بود که، مدت‌ها به فونتی فکر می‌کردم که اگر در کنار فونت لاتین چیده شود خیلی متمایز نباشد، به عبارت بهتر همخوانی داشته باشد. مثلاً هنگامی که فونت ترفیک را کنار یک فونت لاتین تایپ می‌کنید هماهنگ و تراز نیستند. پس ایده اولیه فونت ارشیا بر روی

این قضیه بود، اما تا به انتها در حروف خیلی تغییر شکل حاصل شد، اما یک ویژگی که پیدا کرد این بود که این فونت حالت لوگویی پیدا کرد، چنانکه اگر دقت نمایید از آن در موارد لوگویی بسیار استفاده شده است. البته فونتهایی نیز داریم که بر اساس حروف قدیمی طراحی شده‌اند، مثلاً فونت نارنج (کار خانم کوک طاهباز) که تقریباً به ده سال پیش برمی‌گردد از این جمله است و ما آن را برای شرکت سینا انتخاب کردیم، اما به دلیل اینکه احتیاج به تغییراتی در آن احساس می‌شد، با خود ایشان مشغول تغییرات و تنظیماتی شدیم. این فونت از حروف کتیبه‌ای قدیم به خوبی الهام گرفته شده است. ما گنجینه بسیار غنی از خطوط مختلف در ایران داریم که به خوبی می‌توان آنها را پایه اولیه طراحی حروف جدید قرار داد اما چون حامی محکمی پشت این قضیه نیست این کار انجام نمی‌گیرد یا حداقل اینکه در اختیار کسی قرار داده نمی‌شود.

در کتابخانه‌های بزرگی مثل آستان قدس یا ... آثار دست نویس و کتابهای خطی زیادی موجود است که با مراجعه به آنها می‌توان خطوط بسیار زیبایی در آنها یافت که از چشم مردم پنهان است و حیظه پژوهشی بسیار خوبی می‌باشد.

■ کدامیک از روش‌های طراحی حروف ساده‌تر است؟

□ شاید این سوال خیلی درست نباشد چون

کامران انصاری
متولد ۱۳۴۲

فارغ التحصیل رشته فیزیک کاربردی او فعالیت خود را با کار مطبوعاتی آغاز کرده و وارد عرصه انتشارات شد، و سرانجام با طراحی فونتهایی برای شرکت نرم‌افزاری سینا به قلمرو فونت پا گذاشت. وی در طراحی و اجرای فونت‌های کامران، ارشیا، فرناز، هادی، پیام و خوشنویسی با کلک، سهیم بوده است.

ا ب پ ت ث
ج چ ح خ د ذ ر ز ژ
س ش ص ض ط ظ
ع غ ف ق ک گ ل م

ن و ه ی

لا لله

۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶ ۷ ۸ ۹ ۰

؟ ! = - +

ما گنینه بسیار غنی از فطوط مختلف در ایران داریم که به فوبی می توان آنها را پایه اولیه طراحی هروف پیرید قرار داد

باید روی تک تک حروف و اعراب فکر شود، به لحاظ هندسی مشکلی نداشته باشد، از ساختار قوی برخوردار باشد، سفیدی و سیاهی حروف در کنار هم هماهنگ و چشم نواز باشد و مسائلی از این دست که مربوط به نکات اولیه طراحی فونت است و مطالعات دانشگاهی در این زمینه به ما کمک می کند.

در بسیاری موارد که فونتی را طراحی کرده ام، بعد از یک ماه متوجه اشکالاتی در آن شدم که در پی رفع آن برآمدم، پس از یک سال دوباره ایرادات دیگری مشاهده کرده ام که باید آن را نیز رفع می کردم. پس یک فونت تا زمانی که به مرحله نهایی و بدون ایراد برسد مراحل مختلف و زمان و کوشش زیاد می طلبد. البته با کار و طراحی های زیاد فونت، کم کم نواقص کار کم می شود.

از فونتهای موجود، فونت میترا، نازنین، تیترا، زر و لوتوس انصافاً فونتهای بدون ایرادی هستند که کار استاد حقیقی است و دید قوی در آنها کاملاً مشهود است.

اکنون بیشتر، فونتهای فانتزی طراحی می شود که موارد استفاده خود را دارد ولی فونت جدیدی برای متن اخیراً نمی بینیم. فونتی مانند ترافیک در ابتدا برای راهنمایی رانندگی طراحی شده که از فاصله دور هم خوانده شود و برای متن و تیترا بعضی موارد مناسب نیست. شاید طراحی حروف بر مبنای فونتهای لاتین راحت تر باشد چون این فونتها قبلاً طراحی شده، روی آنها فکر شده و اشکالات آن گرفته شده است. اما تنها چرخاندن و کشیدن حروف لاتین برای تبدیل به حروف فارسی درست نیست. بعضی حروف در لاتین بسیار نزدیک به فارسی است. اما اگر تمام فونتهای لاتین را به زور بخواهید به فارسی تبدیل کنید مانند این است که به یک ابزار، کاربردی دیگر بدهید.

■ چه نکاتی را بایستی در طراحی حروف در نظر گرفت؟

□ یکی از موارد اینکه حد بالای فونت مثلاً انتهای سرکش «ک» و پایین ترین حد یک حرف مثل «ی» یا «ع» و «س» را در نظر داشته باشیم. این فاصله بین بالا و پایین فونت نباید خیلی

زیاد باشد چون سیاهی و سفیدی هایی که در حروف کنار هم در یک پاراگراف دیده می شود باید چشم نواز باشد. سوای اینها سفید و سیاهی داخل حروف و ... نیز باید مد نظر باشد.

اما گاهی بعضی حروف کاملاً حسی طراحی می شوند که بر اساس سعی و خطا به نتیجه می رسد در این موارد باید با فونت کار شده تایپ کرد و بررسی کرد تا اشکالات آن گرفته و رفع شود.

■ تاکنون چه فونتهایی را طراحی کرده اید و الگوی شما برای طراحی فونت چیست؟

□ فونت کامران اولین فونت من بود که

شاید طراحی خاصی نداشت. در آن موقع به صورت گروهی کار می کردیم. فونت کامران دست خط خودم بود و تا آن موقع در فارسی فونت دست نویس نداشتیم ولی در لاتین موارد بسیاری وجود داشت. الان از این فونت در جاهای مختلف استفاده می شود اما حالا که به آن می نگریم همانطور که دست خط خودمان هم نسبت به ۱۰ سال پیش تغییر کرده، این فونت هم احتیاج به تجدید نظر دارد و اشکالات زیادی در آن دیده می شود.

مورد دیگر درباره این فونت این است که اکثر کاربران از این فونت در حالت های معمولی استفاده می کنند و حالت های ترکیبی آن را

فونت میترا

بخواهید حرف «ع» را از روی حرف لاتین طراحی کنید باید دید که این حرف را با ترکیب چه حروفی از لاتین می‌توان درست کرد که در نهایت شکل درستی از آن حاصل شود. یا اینکه براساس ایده‌ای که در ذهن شما بوجود آمده یک حرف را مجدداً طراحی کنید. به گفته استاد احصایی طراحی فونت مثل کوک شدن یک ساز است، شکل تمام حروف باید مدام جلوی چشم شما باشد و آنقدر چپ و راست کنید و چرخش دهید و ... تا شکل مطلوب بدست آید.

در مورد فونت بردیا این اتفاق افتاده، چون از حروف لاتین گرفته شده، ولی از حروف لاتین همه حروف فارسی و اتصالات گرفته نمی‌شود. مثلاً «ع چسبان وسط» را از کجا می‌توان درآورد؟ «س، ش، ن» و تعدادی از حروف فارسی را به راحتی می‌توان از حروف لاتین گرفت ولی برای بسیاری از حروف دیگر باید بسیار کار و طراحی شود تا به شکل مطلوب برسد.

■ از چه ابزارهایی برای طراحی حروف استفاده می‌کنید؟

□ بعد از اینکه حروف را اسکن کردیم یا اینکه شکل حروف کامل شد، از نرم افزار کمک می‌گیریم. در CoreIDRAW یا نرم افزارهایی که مربوط به طراحی حروف اند تک تک حروف را درست می‌کنیم.

در CoreIDRAW در مواردی دست طراح کمی بازر است، می‌تواند به راحتی حروف را دفرمه کند، بچرخاند یا ... ولی من در نرم‌افزار فونتوگرافر این کار را انجام دادم، به این صورت که دو لایه انتخاب کردم، در لایه زیر متن اسکن شده را قرار دادم و روی لایه اصلی حرف را طراحی کردم.

بعد از اینکه در فونتوگراف تمام حروف طراحی شد، با استفاده از دستورات برنامه، بعضی از حروف را کنار هم قرار دادم و اصلاح کردم، کنترل ضخامتها مخصوصاً در حروف چسبان، همانجا انجام شد.

فاصله‌هایی که باید کنار حروف قرار داشته باشد چه سمت چپ، چه سمت راست باید

ا ب پ ت ث ج چ ح خ د
ذ ر ز ژ س ش ص ض ط
ظ ع غ ف ق ک گ ل م
ن و ه ی

فونت نازنین

ا ب پ ت ث ج چ ح خ د ذ
ر ز ژ س ش ص ض ط ظ ع
غ ف ق ک گ ل م
ن و ه ی

آقاجانی نوشته بود ولی در کار خیلی تغییر پیدا کرد. خیلی از حروف اضافه شد که در نوشته‌های ایشان نبود.

■ مراحل کار شما چگونه است (از کجا شروع و در کجا تمام می‌کنید)؟

□ مراحل کار به این شکل بوده که با فونت کار شده، صفحات خیلی زیاد و مختلفی می‌نوشتیم و اسکن می‌کردیم و در این اسکن‌ها حروف مناسب را پیدا می‌کردیم. در کار باید به ضخامت و تناسب حروف توجه ویژه شود. در مورد حروف لاتین، چون حروف طراحی شده و آماده وجود دارند، احتیاجی به نوشتن نیست فقط نیازمند بازپروری شکلها در ذهن است. مثلاً چنانچه

نمی‌شناسند. مثلاً در حالت‌های ترکیبی حروف «بی، لی، می» ظاهری زیبا و مناسب دارد، برخلاف حالت‌های معمولی که البته بیشتر استفاده می‌شود.

بعد از آن، فونت ارشیا را کار کردم که مبنای آن شکل هندسی دایره‌ای است و دیدگاه دیگر اینکه ساختار آن به فونت Arial نزدیک شود. بعد فونت فرناز بود که برای تیترا کار شده است، بردیا نیز که اساس آن بر فونت لاتین است و فونت الهام که از یکی از فونت‌های لئراستی گرفته شده و در قسمتهایی از آن تغییراتی انجام شده است.

فونت آموزان هم برای کلاس اول و دوم، و تحریری آموزان برای سوم و چهارم و پنجم طراحی کردیم. مبنای آن خطی است که حاج

تنظیم شود، مثلاً حرف «الف» که باید در سمت چپ آن فاصله‌ای وجود داشته باشد، این فاصله می‌تواند در حرف قبلی گنجانده شود یا در حرف «الف»، یا شاید در همه حروف نیم فاصله اعمال شود.

■ کدامیک از فونت‌های فارسی را بیشتر دوست دارید؟ دلیل آن چیست؟

□ چون عمده کار با حروف متن است فونت میترا را خیلی دوست دارم چون خیلی روی آن کار شده است.

به گفته آقای حقیقی، در این کار سختی زیادی کشیده‌اند. روی فیلم تمام اصلاحات حروف انجام شده و زمان زیادی از ایشان گرفته شده است.

شاید جواب این سوال سلیقه‌ای باشد، اما به نظر من در مورد حروف متن، میترا و بعد از آن لوتوس و نازنین ساختاری قوی دارند. از بین حروف تیترا، فونت تیترا، یا زر سیاه و فونت دیگر هما و فرناز است.

در واقع با استفاده کردن یا نکردن یک فونت، خود کاربران خوب و بدی یک فونت را داوری می‌کنند.

■ به نظر شما چه چیزی سبب تمایز در حروف می‌شود؟

□ اگر بر روی تمام حروف نازک سازی انجام دهیم، یعنی آنقدر ضخامت‌ها را کم کنیم تا به حدی که موبرسد، تقریباً همه حروف شبیه به هم هستند و این همان اساسی است که روی OCR با تشخیص حروف در کامپیوتر استفاده می‌شود، اما در کل هر فونتی شخصیت خودش را دارد.

مثلاً این شخصیت فونت است که به ما می‌گوید این فونت باید در تیترا، متن یا در کار کودک استفاده شود. در نتیجه در استفاده‌هایی که بعد از آن می‌شود آن فونت جای خود را پیدا می‌کند. یعنی با سعی و خطاهایی که کاربران انجام می‌دهند، متوجه می‌شوند که از چه فونتی در کجا باید استفاده شود.

■ آیا فونتی دارید که رواج نداده باشید؟

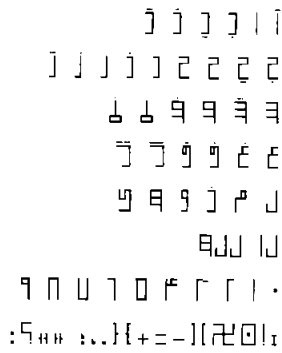
□ تهیه یک فونت سه بخش عمده دارد: طراحی ظاهر فونت (Type face)، نکات فنی و اجرا برای استفاده در کامپیوتر. آیا بخش دیگری وجود دارد؟ و شما به کدام بخش علاقه بیشتری دارید؟

شهاب سیاوش

■ به نظر شما چه شیوه‌هایی در طراحی حروف وجود دارد؟

□ اگر موضوع نظر شخصی است باید عرض شود که برای من با توجه به این که معمولاً فونت‌های معمول و متعارفی طراحی نمی‌کنم، روش خاصی مد نظر نیست. اساساً در کل کارهای گرافیک‌ام چه خوب و چه بد روش خاص و از پیش تعیین شده یا دارای الویتی وجود ندارد. من تا به حال از دست خط، اسکن نقوش، وارد کردن گلیف‌های دیگر، استفاده صرف از کامپیوتر و نرم افزار، ویژگی‌ها و خصوصیات داخلی نرم افزار و ... استفاده کرده‌ام. اما باید توضیح دهم که در

بیشتر مواقع ایده اصلی و اولیه‌ای (حال بنا به ضرورت مثل طراحی یک فونت ساده برای یک کار خاص که نیاز به حروف فونت شفیق با نقطه‌های بزرگ داشت و در اصل خیلی راحت‌تر بود که یک فونت طراحی شود تا اینکه مورد به مورد نقطه‌ها بزرگ شوند، یک کار ساده و بی‌دردسر و گاهی مانند فونتی فارسی که گلیف‌های جداگانه در نگارش الفبای فارسی را برای اولین بار ارائه و پیشنهاد می‌دهد، و یا در فونت درسی، یک عملیات پیچیده و وقت گیر لازم بود) شکل می‌گیرد و من سعی می‌کنم هر طور که راحت‌تر می‌توانم آن را به انجام رساند، روند طراحی را به پایان برسانم. همان طور که بارها گفته‌ام از لحاظ حرفه‌ای مدت زمان انجام یک کار ربطی به ارزش و یا میزان تاثیر آن ندارد، چنانکه اگر من فونتی را طراحی کنم و شیوه خاص ایجاد آن را با کسی در میان بگذارم و یا بیننده حرفه‌ای ترند کار را دریابد، لزوماً دلیلی بر ارزش افتادن آن فونت نیست، گاهی یک عمل

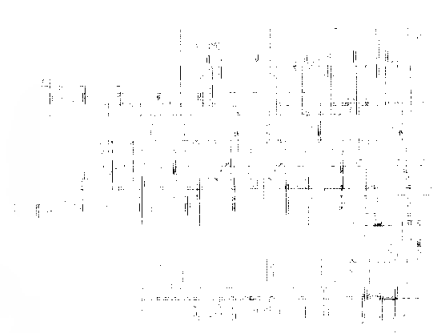

مثلاً آوت لاین کردن توسط طراح بر روی فونتی انجام می‌گیرد و طراح این فونت را هم مانند فونت اصلی سزاوار ستایش می‌داند، حال آنکه می‌دانیم آوت لاین کردن یک فونت به راحتی و با در اختیار داشتن فونت اصلی امکان پذیر است. یا نمونه‌ای از کارهای خودم که ابتکاری است در آوت لاین کردن فونت‌ها که در تصاویر و گلیف‌ها خواهید دید.

■ کدامیک از روش‌های طراحی حروف ساده‌تر است؟

□ برای من کار در محیط خود نرم افزار راحت‌تر است و از آنجایی که با این وضعیت نابسامان و درهم و آنگذاری حق و حقوق فونت‌ها و درجا زدن فارسی‌سازان در تولید نمونه‌های جدید و نبودن کپی رایت و نگاه غیرتخصصی و گاه در برخی موارد توجه بیش از اندازه به فونت‌های مخصوص نوشتار و خوانا (که همان هم صورت نمی‌گیرد و به جرات می‌توان گفت که بهترین فونت‌های فارسی بدون هیچ اغراقی فونت‌هایی هستند که اجنبی‌ها طراحی کرده‌اند چه فونت‌های مخصوص محیط وب و چه فونت‌های خطوط سنتی و چه فونت‌های مخصوص نوشتار در مجلات و روزنامه‌ها) حداقل من ترجیح می‌دهم که به راحت‌ترین شکل فونت‌هایم را طراحی کنم، بنابراین بیشتر به دیگر خانواده‌ها می‌پردازم، چون احساس می‌کنم جایشان خالی است و این خانواده‌ها هم معمولاً نیاز به کلنجار رفتن‌های زیاد دارد که نرم افزار می‌تواند بسیار مفید باشد. این

آ با بب پپ تت ثث
 جج چچ ددح ففخ بد بد بر بز
 سس شش صص ضض
 طط ظظ عع غغ فف قق
 کک گگ لل مم نن بو هه یی
 لا لله
 ۹۸۷۶۵۴۳۲۱۰
 () [] { } + = - : ; , . _

آ با بب پپ تت ثث
 جج چچ ددح ففخ بد بد بر بز
 سس شش صص ضض
 طط ظظ عع غغ فف قق
 کک گگ لل مم نن بو هه یی
 لا لله
 ۹۸۷۶۵۴۳۲۱۰
 () [] { } + = - : ; , . _

آ با بب پپ تت ثث
 جج چچ ددح ففخ بد بد بر بز
 سس شش صص ضض
 طط ظظ عع غغ فف قق
 کک گگ لل مم نن بو هه یی
 لا لله
 ۹۸۷۶۵۴۳۲۱۰
 () [] { } + = - : ; , . _

بعد راه بهتر انجام آن و سرانجام جمع آوری مقدمات و ورودی‌ها و بعد هم اجرا با نرم افزار. البته در حین اجرا معمولا تغییراتی در نوع پرداخت شکلی و محتوایی داده می‌شود که زیاد مشخص و تعریف کردنی نیست. به عنوان مثال در فونت GraphicFont که اسم جالبی هم برایش انتخاب نکرده‌ام، قرار گذاشته بودم که بیماری مسری کج و کوله نویسی و برگرداندن "ی" و جابجا کردن نقطه‌ها را برای همیشه با یک فونت پایان بدهم تا طرف بتواند یک کتاب را به همین طریق حروفچینی کند. برای این کار فونت میترا را انتخاب کردم (زر دیگر خیلی تکراری شده بود و امکان داشت شائبه تقلید را پیش بیاورد هر چند ناآگاهانه هستند که تفاوت دو فونت سینا و ترافیک را هم تشخیص نمی‌دهند!) برای تغییر و تحول بیشتر و به نوعی دگرگون کردن میترا، کلیه حروف را از روی بیس لاین جابجا کردم و نقطه‌ها را در میان حروف چپاندم و گلیف‌های میانی مانند "ک" و "س" و "ط" و ... را در همه حروف الفبا در راستای عمود فلیپ کردم. با توجه به این که حروف فارسی در حالت میانی از هر دو طرف دنباله یا زایده دارند، این کار مشکلی در اتصال ایجاد نمی‌کرد. حروف برای این که به درستی در هم ادغام شوند و حالت یک فونت را حفظ کنند، بالا و پایین بیس لاین طوری مرتب شدند که برگشتن "ی" نهایی معروف و بالا بردن حروف نهایی غیر چسبان مثل "ب، س، ص ... " اختلالی ایجاد نکند. البته اختلال زیادی ایجاد نکند! چون این فونت تحقیقا نرمال نیست و باید کم‌خوانایی آن را تحمل بفرمایید! همین‌طور جابجایی در سوراخ‌ها و حفره‌های حروف و بسیاری بلاهای دیگر. شبیه‌ترین تایپ فیس (و نه فونت) همانا "ری زر" آقای عابدینی است که از روی زر سیاه ساخته شده، و یکی از دلایلی که این تایپ فیس نمی‌تواند به صورت کامل فونت شود، همین برگشتن "ی" و ادغام آن با نقطه‌ها و حروف در همدیگر است. به همین منظور این امر مورد نظر قرار گرفت که کلیه گلیف‌هایی که گلیف وسط

هستند و احتمال دارد که به این "ی" پایانی بچسبند، بالاتر از بیس لاین باشند، به این ترتیب در موردی مثل "پ" در مثلا "پی" نقطه‌های "پ" در "ی" ادغام نمی‌شود. یا به طور مثال در DotInside که این یکی اسم خوبی دارد، وارد کردن نقطه‌ها بصورت نگاتیو در خود حروف و همین‌طور حذف حفره‌ها و سوراخ‌ها. این کار هم به صورت یک عمل ساده انجام شد که سوراخ‌های حروف حذف شد (همان‌طور که می‌دانید حفره‌ها در فونت‌ها به صورت شی سفیدی هستند که بر روی سیاهی خود حرف قرار گرفته‌اند، بنابراین حذف سفیدی چه چیز را دربردارد؟ احسنت! همان گلیف بدون حفره و به جای حفره چه چیز نمودار می‌شود؟ تبارک الله! سیاهی) و برعکس نقطه‌ها که سیاه بودند، سفید شده به داخل حروف حمله‌ور شدند. در نتیجه این فونت خلق شد. یا در فونت Lo-gLetters قصد بر این بود که نوعی حروف Retro طراحی شود که "س" و "ش" کشیده و نقطه‌های گرد و ... داشته باشد. این را هم همین جا بگویم که درست است که حروف فارسی از نهایت زیادی و بی‌سامانی شکل و هندسه، انسان را دچار خستگی و کلافگی می‌کند، اما همین تکراری بودن حروف هم به هر حال غنیمتی است، فکر کنید همین قدر حروف بود و مثلا "ج" "چ" "ح" و "خ" و یا "ب" "پ" "ت" و "ث" هم هم‌شکل نبودند! آن وقت باید قرن‌ها برای یک فونت وقت می‌گذاشتید، بنابراین بطور غیر مستقیم بیان شد که دوستان، در یک فونت اگر روزی مرتکب طراحی آن شدید همان "ب" را کپی بفرمایید و بباندازید در جدول گلیف "پ" و دو تا نقطه هم از یک جا بیاورید و به خوردش بدهید: "پ" ما آماده است! اما آیا هیچ فکر کرده‌اید که من در فونت MIXEDfont که این اواخر این قدر راجع به آن نوشته‌ام، خسته شده‌ام، چه فجایع و مصیبت‌هایی را پشت سر گذاشته‌ام؟ نمی‌دانید! در این فونت برخلاف PersianScript ۲۵۶V که شما می‌توانید آن را کاملا شبیه به یک فونت لاتین در نظر بگیرید، تحقیقا با یک فونت فارسی طرف هستید که

نه تنها برای هر حرف چهار گلیف دارد، و نه تنها هیچ کدام از گلیف‌هایش تکراری نیست، هر گلیف برای خودش یک لوگو تایپ است. برای اطلاعات بیشتر با من تماس بگیرید من که بیکار نیستم، مقاله "آقا داماد خوش آمدی!" را در فصلنامه گرافیک و چاپ شماره ۶ بخوانید. راجع به دو فونت AIIcAPS و NoCAPS هم توضیح بدهم که آنها در واقع حروف فارسی تقریباً به ترتیب بدون حروف کوچک و بدون حروف بزرگ هستند یعنی در اولی حروف کوچکی نیست (تقریباً) و در دومی حروف بزرگی نیست و همه حروف کوچک هستند (تحقیقاً) این هم کاری بود که خیلی‌ها انجام می‌دادند و نه تنها برای مداوای این بیماری مسری ذکر شده در بالا که هیچگاه درمان نخواهد شد بلکه برای ایجاد امکان نوشتن مطالب فراوان‌تر و بیشتر اقدام به این کار کردم. یعنی شما می‌توانید هزار صفحه مطلب را با این فونت تمام کوچک بنویسید. بنابراین می‌بینید که طراحان فونت و از جمله من اگر چه بسیار باهوش هستند! اما در بیشتر موارد نه ابزار لازم است و نه انجام دادن عملیات خاصی نیاز می‌شود، مثلاً در همین مورد شما کافی است که گلیف‌های جداگانه را جدا و در جداول درست جای دهید. دو فونت OldTypewriter هم که نیاز به توضیح خاصی ندارد، حروف را به شکل خاصی با چند اقدامات نرم‌افزاری تبدیل به تایپ رایترهای کهنه اما پست مدرن! کردم که به جان خودم الان یادم نیست چند تا عمل و چه گزینه‌هایی بود! و در نهایت این که این همه استعداد ... واقعاً کیه که قدر بدونه !!!

■ الگوی شما برای طراحی فونت چیست؟

□ همان مطالبی که در بالا گفتم. الگوی خاصی مد نظر نیست. به هر حال الگوی فعلی من جستجو در نبودها و کمبودهای فونت فارسی است تا حداقل شروعی باشم بر آغاز راهی نو. چه بخواهیم و چه نخواهیم روزی روزگاری فونت و طراحی آن امری حرفه‌ای و هنری خواهد شد. شاید یکی از دلایل کمتر مورد اقبال قرار گرفتن فونت‌های فارسی و

یا کم شماری آنها همین نگاه و دید فنی و تکنیکی به قضیه است. به نظر من بیشتر دست اندرکاران و طراحان فونت، اغلب متخصصین و فن‌ورزانی هستند که اصول کار را به خوبی می‌دانند اما خبری از دید نو و نگاه هنری و گرافیکی نیست. ما نیاز به فونت‌هایی داریم که علاوه بر درست و کامل بودن چیز جدید و قابل دفاع و تحسین برانگیز و جسورانه‌ای داشته باشند. البته کم نیستند اما باید بیشتر و بیشتر شوند و گله از طراحان را هم باید اضافه کرد که از میان این همه فونت، زر و میترا را بیچاره کرده‌اند و حتی در جاهایی هم که می‌شود، فونت‌های دیگر را امتحان نمی‌کنند.

■ در پیاده سازی فونت برای کامپیوتر از چه

نرم افزار یا نرم افزارهایی استفاده می‌کنید؟
□ با FontCreator و Macromedia Fontographer و FontLab Studio Pro کار کرده‌ام اما برای کارهای خاص من FontCreator مناسب‌تر بوده است. برای کسانی که می‌خواهند فونت نوین به طوری که مثل بچه انسان بشود خواند طراحی کنند، گمان می‌کنم FontLab Studio بهتر باشد. البته اگر اشتباه نکنم، کمی در پیش نمایش فارسی مشکل دارد.

■ کدامیک از فونت‌های فارسی را بیشتر

دوست دارید؟ دلیل آن چیست؟
□ میترا هم سیاه و هم عادی - به خاطر تناسب فوق العاده‌ی حروف و زیبایی (و چه آسان است درک این حقیقت که توسط ما طراحی نشده!)

زر فقط بولد- به دلیل داشتن حس

نوستالژیک
یکان- برای نو بودن و خوانایی تقریبی و زیبایی
تیترا- برای همان حس نوستالژیک کمی غلیظ‌تر
تاها- خوانایی خوبی دارد

شفیق- به خاطر نو بودن و چشم نوازی
زواید و سرکش‌ها و کشیدگی‌های ناب
ادوب (ی) اریبک (Adobe Arabic)- برای

آ آ باب پ پ پ پ ت ت ت ت

ج ج ج ج ج ج ح ح ح ح ح ح خ خ خ خ خ خ د د د د د د ذ ذ ذ ذ ذ ذ

ر ر ر ر ر ر ز ز ز ز ز ز

س س س س س س ش ش ش ش ش ش

ط ط ط ط ط ط ظ ظ ظ ظ ظ ظ

ع ع ع ع ع ع

ف ف ف ف ف ف ق ق ق ق ق ق

ک ک ک ک ک ک گ گ گ گ گ گ

خ خ خ خ خ خ د د د د د د ذ ذ ذ ذ ذ ذ

آ آ باب پ پ پ پ ت ت ت ت

ج ج ج ج ج ج ح ح ح ح ح ح خ خ خ خ خ خ د د د د د د ذ ذ ذ ذ ذ ذ

ر ر ر ر ر ر ز ز ز ز ز ز

س س س س س س ش ش ش ش ش ش

ط ط ط ط ط ط ظ ظ ظ ظ ظ ظ

ع ع ع ع ع ع

ف ف ف ف ف ف ق ق ق ق ق ق

ک ک ک ک ک ک گ گ گ گ گ گ

خ خ خ خ خ خ د د د د د د ذ ذ ذ ذ ذ ذ

آ آ باب پ پ پ پ ت ت ت ت

ج ج ج ج ج ج ح ح ح ح ح ح خ خ خ خ خ خ د د د د د د ذ ذ ذ ذ ذ ذ

ر ر ر ر ر ر ز ز ز ز ز ز

س س س س س س ش ش ش ش ش ش

ط ط ط ط ط ط ظ ظ ظ ظ ظ ظ

ع ع ع ع ع ع

ف ف ف ف ف ف ق ق ق ق ق ق

ک ک ک ک ک ک گ گ گ گ گ گ

خ خ خ خ خ خ د د د د د د ذ ذ ذ ذ ذ ذ

آ آ باب پ پ پ پ ت ت ت ت

آ آ باب پ پ پ پ ت ت ت ت

ج ج ج ج ج ج ح ح ح ح ح ح خ خ خ خ خ خ د د د د د د ذ ذ ذ ذ ذ ذ

ر ر ر ر ر ر ز ز ز ز ز ز

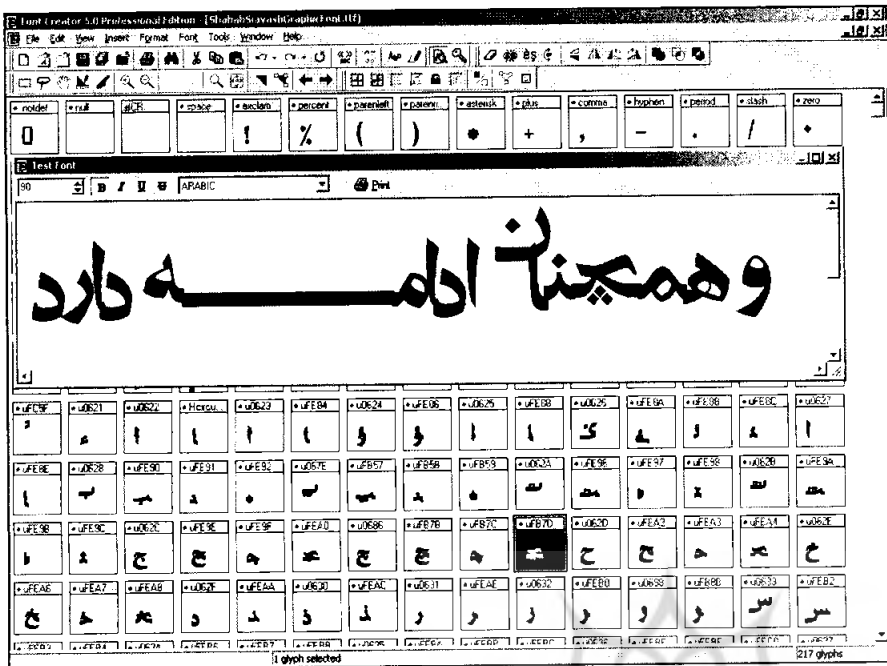
س س س س س س ش ش ش ش ش ش

ط ط ط ط ط ط ظ ظ ظ ظ ظ ظ

ع ع ع ع ع ع

ف ف ف ف ف ف ق ق ق ق ق ق

ک ک ک ک ک ک گ گ گ گ گ گ

طراحی فونت در نرم افزار font Creator

گرافیک فونت شهنا-سمندر

تایپ فونت رضا عابدینی

کردن ویژگی‌های نو در فونت‌های فارسی و ورود به عرصه خانواده‌های جدید فونت و ارتقای فونت به یک اثر هنری فارغ از کاربرد و جایگاه و خواستگاه و همچنین اولین بودن (شما) که از ما تعریف نکنید نتیجه‌اش همین است!!

■ چه چیزی سبب تمایز در حروف می‌شود؟
 هر چند که چندان متوجه "چه چیزی سبب تمایز در حروف می‌شود؟" نمی‌شوم اما فکر می‌کنم هندسه حروف مد نظر باشد که مسلماً پرشماری نقطه‌ها و ورود بیش از اندازه حروف فارسی به محدوده بالا و پایین و چیزهای غریبی مثل سرکش و سوراخ‌های فراوان و بی‌قاعده و بی‌شکل و چهار گلیف برای یک حرف و کلی اشکال منحنی و عجیب و هم عرض و طول و ارتفاع نبودن حروف و ... باعث شده است که فونت‌های فارسی در مقایسه با فونت‌های لاتین که طول و عرض و ارتفاع تقریباً یکسان دارند (یعنی می‌توانند داشته باشند) و دچار نقطه‌های کم هستند و زیاد هم به بالا و پایین بیس لاین کاری ندارند (در حروف بزرگ که اصلاً کاری ندارند و در حروف کوچک هم فقط چند مورد مثل g و z و q و y است) مصیبت بیشتری برای "خوب" طراحی کردن داشته باشند که برای همین من بنده با همین

تناسب فوق العاده و انحنا و طراوت فراوان که اثبات می‌کند کار ما نیست!

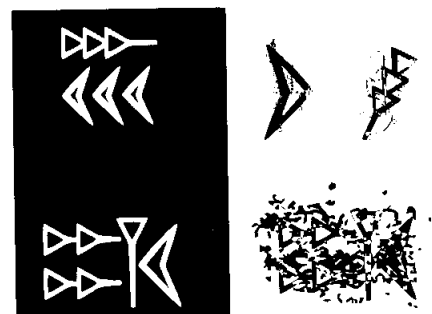
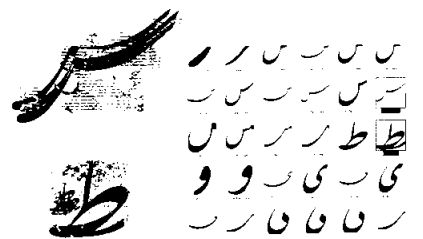
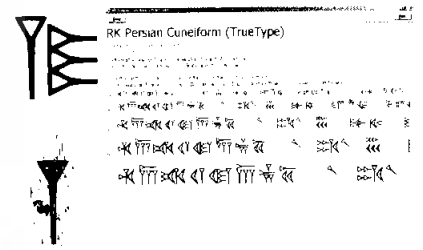
وین سافت نسخ (WinSoft Naskh) - برای نسخ بودن وین سافت ثلث (WinSoft Thulth) - برای ثلث بودن دی‌تی‌پی‌نسخ‌اتی (DTP Naskh OT) -

مهم‌ترین نکته این تایپ (OpenType) بودن آن است، زیرا حالات فراوان و زیبا و متنوعی از خط فارسی در موقعیت‌های مختلف با توجه به امکان تغییر دادن زوج حروف و پاراگراف بندی میسر است و سپس نسخ بودن ایران نستعلیق - برای نستعلیق بودن و گلیف‌های متنوع و فراوان

استقلال - کاری نو و بی‌ایراد است و البته شکیل خرداد، شکیل و قابل دفاع و نو است نیایش - به خاطر ورود به عرصه فونت‌های قدیمی و شاید Retro

حساب - به علت شبیه سازی (Simulation) فونت‌های لاتین در خانواده دیجیتال کهنه - به نوعی فونت شکیل در خانواده فونت‌های قدیمی و Desorative است خودکار (pHallsKhodkar) - همین که دست خط فارسی خودکاری را فونت کرده خیلی عالی است!

فونت‌های خودم! - به خاطر نوآوری و متفاوت بودن و جسارت و شکستن اصول و تصویر

نمونه فونت ۲۵۶۷ پرسیان سکرپت

نمونه فونت ۲۵۶۷ پرسیان سکرپت در مقایسه با فونت لاین

در مقایسه با فونت لاین

نمونه فونت پس هالس خودکار

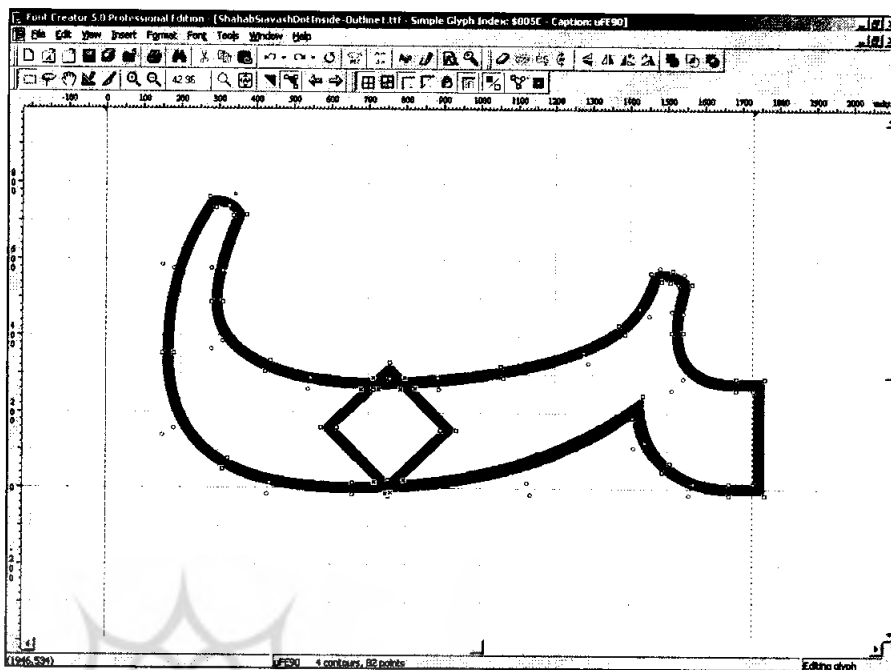
نمونه فونت خودکار رستور ۱

نمونه فونت خودکار رستور ۲

ساخته به پرفس هالس ۲۰۰۵

ساخته شهاب سیوش ۲۰۰۷

ساخته شهاب سیوش ۲۰۰۷

الگو، فونت 2567PersianScript و سیاهش را طراحی کردم که در آن تمام ویژگی‌های فونت‌های لاتین را که در بالا گفتم بجز پرشماری نقطه‌ها که برای آن کاری نمی‌توان کرد، وارد فونت فارسی شده و کلیه حروف الفبای فارسی به کل از ابتدا و براساس جدا بودن گلیف‌ها و یکسان بودن هر چهار حالت یک حرف فارسی و عمودی بودن حروف و هزار و دو مورد دیگر طراحی و هنوز عرضه نشده است! مورد دیگر جدا بودن حروف است شما در حروف فارسی نمی‌توانید به یک حرف به طور جداگانه آسیب برسانید باید تمام جد و آبادش را هم نابود کنید، چون این حرف به دیگر حروف می‌چسبد و مانند فونت‌های لاتین نیست که هر کدام از هم جدا هستند، بنابراین حساب کنید که تنوع بیشتر و بی‌شمار فونت‌های لاتین تا چه میزان می‌تواند افزون‌تر و فراوان‌تر باشد. حروف می‌توانند به علت هم عرض بودن، در قاب‌های مختلف در سایه‌های مختلف در مکان‌های متنوع در محورها و در شرایط مستقل از دیگر حروف به حیات خود ادامه دهند. ■

شهاب سیوش

۱۳۶۴: تولد در تهران

۱۳۸۲: دیپلم ریاضی فیزیک

۱۳۸۴: فارغ التحصیل در رشته عمران - نقشه برداری

طراح گرافیک و مدیر هنری

طراح فونت و تایپ فیس

عضو دایرکتوری هنر خاورمیانه

عضو مرکز تایپوگرافی عربی (بنیاد خط)

عضو هیات تحریریه پورتال آفتاب

گفتگوی ویژه با آقای مهدی صادقی در سایت رسم

نویسنده مقالات تخصصی گرافیک

خالق و طراح دست خط ویژه بر اساس خط خوشنویسی معلی

طراح بیش از ۳۰ فونت و تایپ فیس فارسی

طراح اولین فونت "درتی" (=کشیف) در ایران

شرکت در جشنواره جهانی هنرهای تجسمی مقاومت در موزه

هنرهای معاصر تهران

کارت پستال نوروزی در صفحه اصلی وب سایت خط

فونديشن

دو پوستر برای روز جهانی گرافیک در گالری ایکوگرادا

کتاب "۴۰ سال مارکز" از سوی انتشارات رسم

کتاب "گوتنبرگ ۵۵۵" از سوی انتشارات رسم

فینالیست و شرکت کننده در نمایشگاه پوستر ایتاکا ۲۰۰۸

در کشور یونان (تن ایمیجز)